

RAZVITOST IN RAZVOJ OBČINE MARIBOR IN PODRAVSKE REGIJE V ČASU DRUGE JUGOSLAVIJE

V času po drugi svetovni vojni se je na območju Slovenije nadaljeval neenakomeren razvoj posameznih delov ozemlja. Kot najbolj industrializirana in najbolj razvita območja so v novo državo vstopili obširni predeli nekdanje Gorenjske, Maribor in njegova neposredna okolica ter območja rudarskih revirjev. Po drugi strani so bili obsežni v razvoju zaostali predeli zlasti v Prekmurju in na Štajerskem, poleg tega pa še na Dolenjskem, na Krasu in na Primorskem. Te razlike so se zaradi močne industrializacije zlasti v prvih povojnih obdobjih, kasneje pa politike pospeševanja razvoja manj razvitih območij sicer zmanjšale, a kljub temu vztrajale in ostale znatne ves čas povojne Jugoslavije.

Prvi resnejši poskus vlaganja v hitrejši razvoj manj razvitih predelov v Sloveniji sega v leto 1954, ko je bil na republiški ravni ustanovljen sklad za pospeševanje razvoja manj razvitih okrajev na Primorskem, Kočevskem in v Beli Krajini. A sklad je že po letu in pol delovanja zaradi spremenjene razvojne politike ostal tako rekoč brez sredstev in naslednjih 15 let je bilo v ospredju zlasti vlaganje v tako imenovani slovenski koridor, ki so ga tvorila večja in bolj razvita mesta ter industrijski centri.¹ Tako so se industrijska območja med Kamnikom in Ljubljano, v Savinjski dolini, v okolici Maribora in v Mežiški dolini do leta 1961 že povezala v industrijsko os, na kateri so bili bolj ali manj enakomerno oddaljeni industrijski centri. Ta je segala od Jesenic prek Ljubljane ob Savi in Savinji do Celja in naprej do Maribora, od tam pa po Dravski dolini v Mežiško, Mislinjsko in Šaleško

¹ Iz reforme v reformo: Slovensko gospodarstvo 1970-1991 (dalje Jože Princič in Neven Borak: Iz reforme). Ljubljana 2006, str. 399-400.

dolino. Ob tem so nastali industrijski bazeni na območju Ljubljanske in Celjske kotline, v okolici Maribora ter v Mislinjski in Mežiški dolini. En tak bazen je bil zunaj te osi še na Koprskem, kot zmeraj močnejše industrijsko središče pa se je dvigalo tudi Novo mesto.²

Maribor je tako ostajal pomembno industrijsko središče – leta 1951 je bil kraj z največ industrijskimi delavci in tako je ostalo tudi dve desetletji kasneje. Leta 1971 je bil tudi na drugem mestu, takoj za Ljubljano, po velikosti svojega vplivnega območja srednje in zgornje stopnje oskrbe prebivalstva, ki zajemata specializirane trgovine, obrti, specialistične zdravstvene storitve, srednje in visoke šole, gledališča itd.³

Po drugi strani pa je Maribor – kljub temu da je še vedno predstavljal pomembno industrijsko središče – zaradi pospešene industrializacije tudi v številnih drugih mestih v času po drugi svetovni vojni, zaradi zamisli o policentričnem razvoju in zaradi po letu 1971 pospešenega vlaganja v manj razvite slovenske predele nekoliko izgubljal svoj razvojni zalet (v primerjavi z nekaterimi drugimi slovenskimi mesti, ki so se hitro razvijala).

Celotna Podravska regija⁴ pa je v sebi skrivala velike notranje razvojne razlike. Če smo na eni strani izpostavili Maribor kot enega najpomembnejših industrijskih in urbanih centrov v Sloveniji, so bili v Podravske regiji tudi nekateri najslabše razviti slovenski predeli. Tako so bili od začetka sedemdesetih let, ko je Slovenija začela voditi aktivno politiko pospeševanja razvoja manj razvitih območij, med slednjimi vedno tudi obsežni predeli Podravske regije. Leta 1971 so bile med 11 občinami, ki so dobile status manj razvitega območja, tudi občine Lenart, Ormož in Ptuj. Leta 1975 so obseg manj razvitih območij še povečali in mednje šteli tako občine, ki so ustrezale določenim kriterijem, kot tudi manj razvita geografska območja in krajevne skupnosti. Med podravskimi občinami je tako status manj razvite dobila občina Lenart, poleg tega pa so bili med manj razvitimi še Kobansko, Slovenske gorice in Haloze. Leta 1980 so med manj razvite spadali

² Vladimir Klemenčič in sodelavci: Nekateri elementi urbanizacije in regionalnega razvoja Slovenije. Ljubljana 1965, str. 10.

³ Družbeni razvoj SR Slovenije 1947–1972. Ljubljana 1974, str. 183 in priloga – karta 1: zemljevid industrijskih krajev.

⁴ V tem prispevku Podravske regijo razumemo kot eno izmed regij po členitvi na tako imenovane funkcionalne regije oziroma območja medobčinskega sodelovanja – to je členitvi na 12 regij, načrtani v sedemdesetih letih 20. stoletja na podlagi preučevanj gravitacijskih območij (glede na zaposlitev, oskrbo, šolanje) akademikov Igorja Vrišerja in Vladimira Kokoleta. V tej členitvi je bila Slovenija razdeljena na Pomursko, Podravske, Koroško, Savinjsko, Spodnjeposavsko, Dolenjsko, Posoško, Obmorsko, Kraško, Gorenjsko, Zasavsko in Osrednjeslovensko regijo. V Podravske regijo so spadale občine Lenart, Maribor, Ormož, Ptuj in Slovenska Bistrica. Pri tem je treba omeniti še, da je bila občina Maribor v obdobju povojne Jugoslavije nekaj časa razdeljena na 3 občine, nekaj časa na 7, nekaj časa pa je bila enotna. V nadaljevanju bomo za vse te občine uporabljali enoten izraz mariborska občina, statistični podatki, ki so prikazani, pa so prav tako vedno združeni v eno enoto.

občina Lenart, geografski območji Slovenske gorice ter Haloze in nekatere krajevne skupnosti v občini Maribor.⁵ Leta 1986 je prišlo do manjših sprememb in obseg manj razvitih območij se je v Podravski regiji še nekoliko povečal.

V nadaljevanju si bomo podrobneje pogledali razvoj občine Maribor in Podravske regije v času druge Jugoslavije in opisane trende poskusili še podrobneje razdelati. Ob tem se bomo posvetili posameznim pomembnejšim kazalnikom razvitosti, ki so bili deloma izbrani zaradi njihovega pomena, deloma pa v odvisnosti od razpoložljivega gradiva. Ob tem bomo poskušali pokazati tako razvojne razlike med posameznimi občinami v regiji v posameznih časovnih točkah kot tudi napredek teh enot v času. Zaradi spreminjanja meja občin bodo podatki v želji, da bi jih čim manj popačili, prikazani čim bolj primerjalno (na primer preračunani na prebivalca ali pa prikazani v obliki indeksov). Prav tako variira časovni razpon podatkov, pač glede na njihovo dostopnost in primerljivost.

Izbrani demografski kazalniki občin Podravske regije

Demografski kazalniki lahko veliko povedo o razvitosti posameznega območja. Po letih kompleksnejšega merjenja razvitosti in določanja manj razvitih območij smo leta 1990 v Sloveniji na primer kot temeljne enote za izvajanje politike pospeševanja razvoja v manj razvitih predelih določili demografsko ogrožena območja. Pri tem sta bila merodajna zgolj dva kazalca – gibanje števila prebivalstva in njegova starostna struktura. Kljub temu, da je bila to po mnenju mnogih strokovnjakov velika pomanjkljivost tedanjega zakona o pospeševanju demografsko ogroženih območij, in kljub temu, da smo se leta 1999 z novim zakonom vrnili k več kazalnikom, ki niso zgolj demografski, ostaja dejstvo, da območja, kjer prebivalstvo upada in hkrati postaja vedno bolj staro, običajno predstavljajo najmanj razvite predele nekega ozemlja.

Marjan Ravbar je tako za leta 1961–1996 na podlagi gibanja števila prebivalstva po naseljih v Sloveniji med drugim na primer ugotovil:

- da so se območja trajne rasti prebivalstva v tem obdobju prostorsko najbolj širila v širšem urbaniziranem območju Ljubljane in Gorenjske;

⁵ Jože Prinčič in Neven Borak: Iz reforme, str. 405-412.

- da so tekli procesi oblikovanja središč, v katerih je prebivalstvo naraščalo, tudi v širši okolici Maribora (Spodnje Dravsko polje), Celja, Velenja, mest v Revirjih, Nove Gorice in Novega mesta;
- da so v času 1981–1996 procesi koncentracije prebivalstva v določenih predelih (običajno v okolici urbanih središč) in depopulacije v drugih (običajno na podeželju) najhitreje tekli v osrednjeslovenski in obalni regiji, najpočasneje pa v Prekmurju in v Podravju;
- da ukrepi za hitrejši razvoj manj razvitih pri upadanju števila prebivalstva niso bili učinkoviti, saj je to skoraj v vseh primerih v času, ko se je ta politika že izvajala, padalo.⁶

Ob osvetlitvi teh procesov posebej za Podravsko regijo si najprej pogledjmo osnovno prebivalstveno statistiko. Že bežen pogled na tabelo 1 nam pokaže velike razlike v regiji. Mariborska občina je edina, ki izkazuje močno nadpovprečno gostoto prebivalstva na km² in tudi močno povečevanje te gostote v vseh obravnavanih letih. Sledita ji občini Ptuj in Slovenska Bistrica, v katerih se je gostota prebivalstva prav tako ves čas povečevala, pri čemer je bila v ptujski občini vseskozi precej večja kot v slovenjebistriški. V občinama Lenart in Ormož pa se je po začetnem povojnem naraščanju gostote prebivalstva slednja nato zmanjševala.

Natančneje nam te trende pojasnjujejo grafi 1a in 1b ter 2a in 2b⁷. Iz prvih dveh lahko razberemo, da je bil koeficient naravnega prirasta prebivalstva v Podravski regiji podobno kot v Sloveniji kot celoti v upadanju, pri čemer je bil do konca šestdesetih let bolj ali manj nadpovprečno velik v primerjavi s slovenskim povprečjem, nato pa je zdrsnil pod povprečne vrednosti, kar bi lahko govorilo o nadpovprečnem staranju prebivalstva. Še bolj zanimiva sta grafa, ki prikazujeta koeficient selitvenega prirasta prebivalstva. Na njiju lahko vidimo zložno, a vendar stalno dviganje (če gledamo zgolj dolgoročneje trende) krivulje omenjenega koeficienta v letih 1960–1991 v vseh občinah v Podravski regiji z izjemo Maribora. Najizraziteje sta pri tem pridobivali občini Lenart in Ormož, ki sta tudi začeli z močno negativnimi vrednostmi, Ptuj in Slovenska Bistrica pa nekoliko počasneje. To najverjetneje kaže na močan upad izseljevanja v naštetih občinah, še zlasti od osemdesetih let dalje. V občini Maribor je bil po drugi strani v

⁶ Marjan Ravbar: Regionalni razvoj slovenskih pokrajin. V: Regionalni razvoj v Sloveniji – Geographica Slovenica, 2000, št. 2, str. 20–26.

⁷ Naravni in selitveni prirast prebivalstva sta zaradi preglednosti prikazana v po dveh grafih.

šestdesetih letih selitveni prirast sprva močan⁸, nato pa je od 2. polovice šestdesetih let dalje začel padati in je od sedemdesetih naprej ohranjal bolj ali manj enake vrednosti. V mariborski občini se je torej število priseljenih prebivalcev ves čas povečevalo, a hitrost povečevanja je od 2. polovice šestdesetih let močno upadla, medtem ko so druge podravske občine v tem času uspele zgolj odpraviti odtekanje prebivalstva, naravni prirast pa so imele vse ves čas pozitiven. Izjema je Ormož, kjer je bil naravni prirast po letu 1978 občasno tudi negativen, sicer pa vseskozi precej nizek.

Tudi povprečna velikost gospodinjstev nam lahko veliko pove o razvitosti. Na splošno velja, da so gospodinjstva večja v kmečkih, neindustrializiranih in manj razvitih okoljih. Po pričakovanjih so bila zato v celotni regiji najmanjša v mariborski občini, kjer so bila tudi v vseh opazovanih letih pod slovenskim povprečjem. V letih 1953 in 1961 se je povprečna velikost gospodinjstev tam celo povečala, kar je najverjetneje posledica močne industrializacije v tem času, ki je povzročila preseljevanje do tedaj kmečkega prebivalstva v okolico velikih industrijskih središč. Povsod drugod so bila gospodinjstva večja kot v Mariborski občini, najbolj pa v lenarški, ormoški in ptujski občini, a so se z leti zmanjševala (z izjemo podatka za občino Lenart leta 1971).

Tabela 1: Osnovna prebivalstvena statistika Podravske regije v izbranih letih

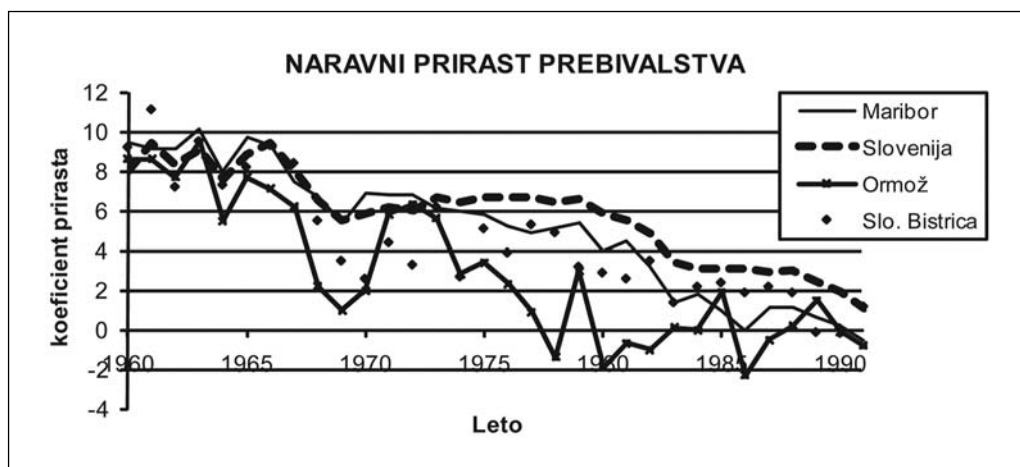
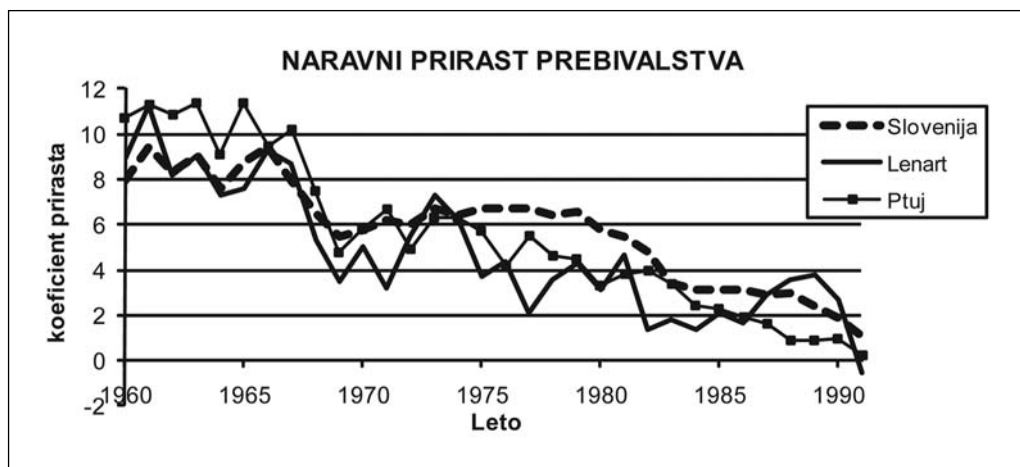
	leto	površina v km ²	prebival- stvo	število prebivalcev na km ²	povprečna velikost gospodinjstev (št. oseb)	indeksi - št. preb. na km ² 1948 =100	indeksi - povprečna velikost gospodinjstev 1948=100
Slovenija	1948	20256,11	1439800	71,1	3,78		
	1953		1504427	74,3	3,66	104,50	96,85
	1961		1591523	78,6	3,47	110,55	91,77
	1971		1727137	85,3	3,35	119,97	88,64
	1981		1891864	93,3	3,18	131,22	84,19

⁸ Podatki za čas do leta 1964 so zagotovo vsaj delno popačeni, saj je navedeni koeficient prirasta zaradi omejenosti dostopnih podatkov zgolj izračunano povprečje koeficientov občin Maribor – Tezno, Maribor – Tabor in Maribor – Center, na katere je bil Maribor tedaj razdeljen. A glede na to, da sta tudi vrednosti za leti 1965 in 1966 visoki, prikaz najverjetneje ni pretirano izkrivljen.

	leto	površina v km ²	prebival- stvo	število prebivalcev na km ²	povprečna velikost gospodinjstev (št. oseb)	indeksi - št. preb. na km ² 1948 =100	indeksi - povprečna velikost gospodinjstev 1948=100
Lenart	1948	204,07	17820	87,3	4,38		
	1953		18158	89	4,35	101,95	99,24
	1961		17182	84,2	4,04	96,45	92,09
	1971		17159	84,1	4,21	96,33	96,15
	1981		17042	83,5	3,99	95,65	91,00
Maribor	1948	737,62	123726	167,7	3,17		
	1953		135151	183,2	3,29	109,24	103,89
	1961		152939	207,3	3,35	123,61	105,80
	1971		171745	232,7	3,18	138,76	100,48
	1981		185699	251,8	3,04	150,15	95,86
Ormož	1948	212,13	20212	95,3	4,37		
	1953		20284	95,6	4,17	100,31	95,30
	1961		19557	92,2	4,00	96,75	91,38
	1971		18561	87,6	3,85	91,92	88,00
	1981		18000	84,8	3,69	88,98	84,24
Ptuj	1948	645,28	60518	93,8	4,32		
	1953		62640	97,1	4,08	103,52	94,37
	1961		63731	98,8	3,94	105,33	91,19
	1971		65767	102	3,84	108,74	88,87
	1981		67754	105	3,59	111,94	83,18
Slovenska Bistrica	1948	368,69	26692	72,4	4,15		
	1953		28513	77,3	3,93	106,77	94,81
	1961		29982	81,3	3,90	112,29	94,08
	1971		30406	82,4	3,76	113,81	90,60
	1981		31720	86	3,54	118,78	85,33

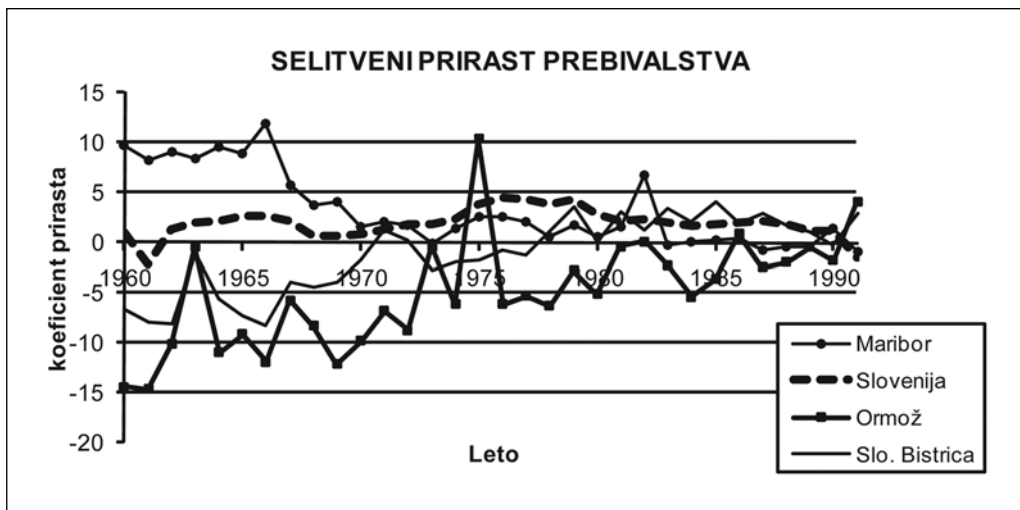
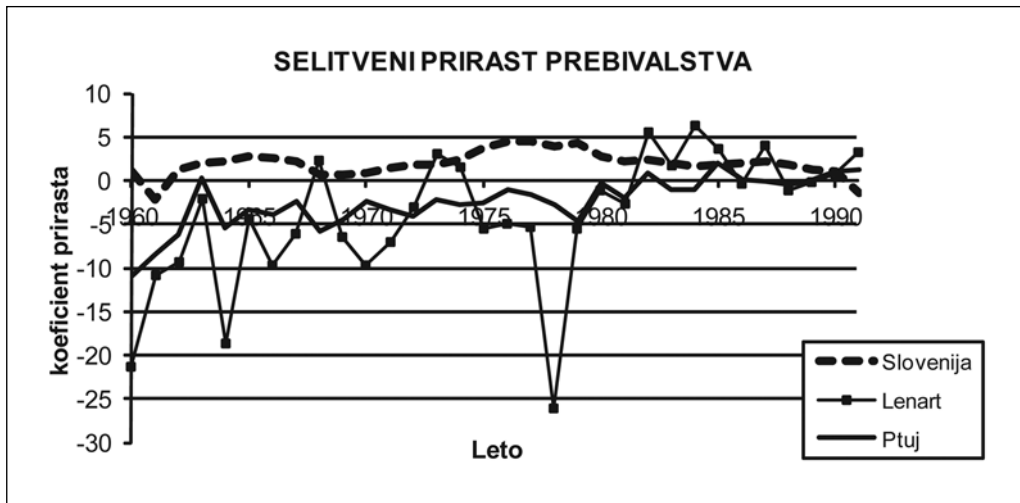
Vir: Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1989, št. 12. in lastni preračuni.

Grafa 1a in 1b: Naravni prirast prebivalstva (koeficient prirasta na 1000 prebivalcev) v letih 1960–1991

Vir: Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1970, 6. zvezek, Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1971, 9. zvezek, Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1989, št. 12; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1964, 10. zvezek; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1976, 18. zvezek; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1987–1991, št. 1; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1981, zvezek 15; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1984, št. 3.

Grafa 2a in 2b: Selitveni prirast prebivalstva (koeficient prirasta na 1000 prebivalcev) v letih 1960–1991

Vir: Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1970, 6. zvezek, Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1971, 9. zvezek, Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1989, št. 12; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1964, 10. zvezek; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1976, 18. zvezek; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1987–1991, št. 1; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1981, zvezek 15; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1984, št. 3.

Izbrani gospodarski kazalniki občin Podravske regije

Poleg demografskih so drugi najpogosteje uporabljeni kazalniki razvitosti gospodarski kazalniki, kot so bruto družbeni (domači) proizvod, stopnja brezposelnosti, delež zaposlenih v industriji, višina plač, bruto osnova za dohodnino in še bi lahko naštevali. V nadaljevanju si bomo za Podravsko regijo поблиže ogledali podatke o številu zaposlenih v industriji, o višini bruto družbenega proizvoda in o višini povprečnih mesečnih osebnih dohodkov.

Pri prvih si bomo pomagali z izračuni Igorja Vrišerja, ki je preučeval razporeditev industrije v Sloveniji na podlagi števila zaposlenih v industrijskih panogah in je za slovenske regije in občine preračunal lokacijski koeficient ter regionalni faktor za leti 1948 in 1974, pri čemer lokacijski koeficient pokaže regionalni indeks opazovanega pojava glede na neki drug bolj kompleksen pojav in v odnosu na celotno ozemlje, regionalni faktor pa nam pove, za koliko se je indeks opazovanega pojava v določeni regiji v nekem času spremenil glede na spremembe na celotnem ozemlju⁹. Vrišer je ugotovil, da je bila leta 1948 industrializacija skoncentrirana le v določenih občinah – med njimi je bila seveda tudi mariborska, medtem ko so bile nekatere občine povsem neindustrializirane – med njimi tudi Ormož in Lenart. Leta 1975 so bile razlike na tem področju že mnogo manjše, saj se je razpon med lokacijskimi koeficienti močno zmanjšal. Kljub temu so bile med občinami, ki so po lokacijskem koeficientu močno zaostajale za slovenskim povprečjem, še vedno podravske Ormož, Lenart in Ptuj.¹⁰

Podrobneje si lahko situacijo ogledamo v tabeli 2. Ormož in Ptuj sta kljub temu, da sta po številu zaposlenih v industriji glede na celotno število prebivalcev v občini še vedno močno zaostajala za slovenskim povprečjem, v času 1948–1975 naredila velik skok naprej, medtem ko je na primer Maribor ostajal nad slovenskim povprečjem, a je relativno gledano napredoval podpovprečno. Slovenska Bistrica pa je svoj položaj glede na druge slovenske občine še poslabšala.

⁹ Lokacijski koeficient = (zaposleni v industriji v regiji / zaposleni v industriji na celotnem ozemlju) / (število prebivalcev v regiji / število prebivalcev na vsem ozemlju).

Regionalni faktor = (zaposleni v industriji v regiji v drugem letu / zaposleni v industriji v regiji v prvem letu) / (število zaposlenih v industriji na vsem ozemlju v drugem letu / število zaposlenih v industriji na vsem ozemlju v prvem letu).

¹⁰ Igor Vrišer: Razvoj industrije v Sloveniji. V: Geografski vestnik, 1976, str. 36–37.

Tabela 2: Lokacijski koeficient in regionalni faktor za zaposlene v industriji za Podravske regijo v letih 1948 in 1975

	lokacijski koeficient		regionalni faktor 1948–1975
	1948	1975	
Slovenija	1	1	1
Podravska regija	1,34	0,85	0,65
Lenart	0,01	0,21	0,57
Maribor	2,34	1,18	0,60
Ormož	0,05	0,18	2,81
Ptuj	0,29	0,41	1,24
Slovenska Bistrica	0,88	0,58	0,62

Vir: Igor Vrišer: Razvoj industrije v Sloveniji. V: Geografski vestnik, 1976, str. 36–37.

Tabela 3 pa prikazuje družbeni proizvod na prebivalca v Podravski regiji v izbranih letih ter indekse njegove rasti. Vidimo lahko, da sta imeli občini Lenart in Ormož močno podpovprečne zneske družbenega proizvoda na prebivalca v vseh opazovanih letih, a indeksi njunih rasti so bili po začetku izvajanja politike pospeševanja razvoja manj razvitih območij v začetku sedemdesetih let precej nad slovenskim povprečjem. Enako je z indeksi rasti v občini Ptuj, le da je bila njena začetna pozicija nekoliko boljša kot pri prej omenjenih občinah. Občina Slovenska Bistrica je bila po vrednostih družbenega proizvoda na prebivalca ves čas v podobni situaciji kot Ptuj, pri rasti pa izkazuje podobne trende kot druge omenjene občine – indeks 1960 / 1969 je precej pod slovenskim povprečjem, v naslednjih dveh obdobjih pa postane nadpovprečen. To govori o uspehih regionalne politike od začetka sedemdesetih let na področju hitrega zviševanja družbenega proizvoda na prebivalca v manj razvitih podravske občine. Povsem drugače je z mariborsko občino, katere vrednost družbenega proizvoda na prebivalca je leta 1960 še precej višja od slovenskega povprečja, nato pa od njega precej manj odstopa, indeks rasti pa je z izjemo primerjave let 1969/1979 podpovprečen.

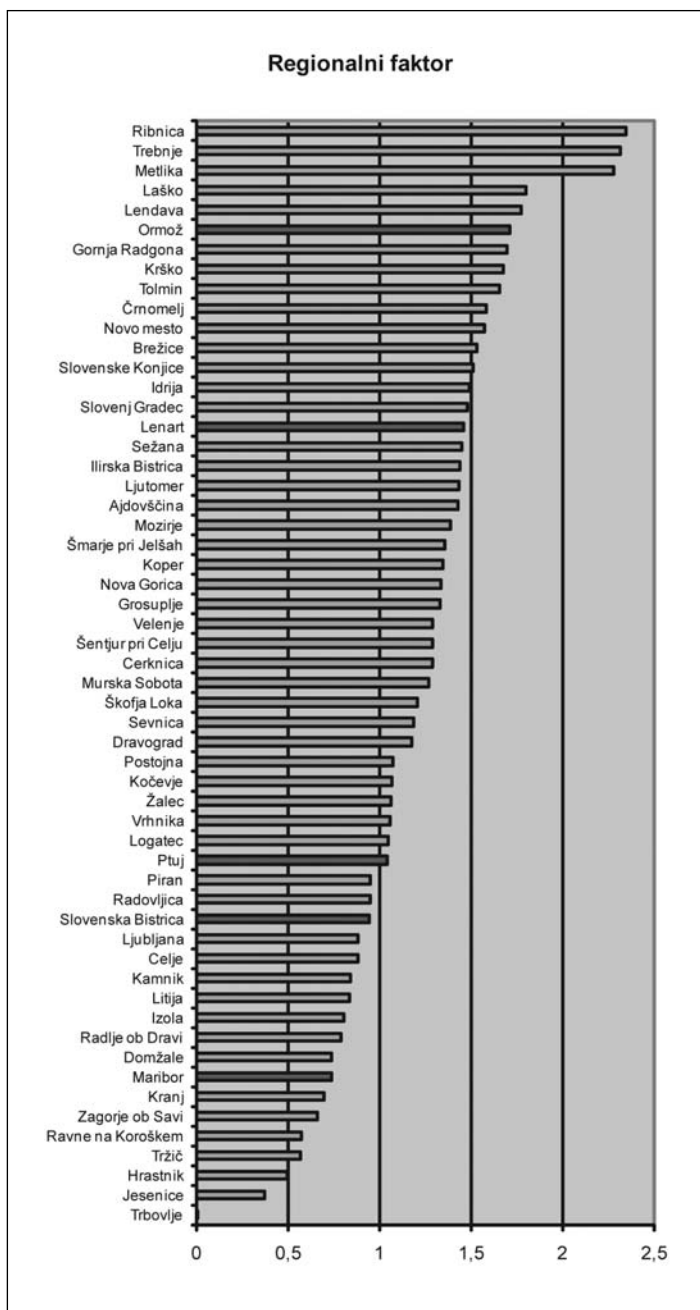
V nadaljevanju smo na enak način, kot je Vrišer to storil za število zaposlenih v industriji, izračunali regionalni faktor spremembe družbenega proizvoda na prebivalca v primerjavi med leti 1960 in 1988. Na grafu 3 so vse slovenske občine, da lahko dobimo pravi vtis o tem, koliko so v primerjavi z njimi napredovale podravske. Vidimo lahko, da je ormoška občina

Tabela 3: Družbeni proizvod na prebivalca v dinarjih v izbranih letih in indeksi njegove rasti

	leto	družbeni proizvod na prebivalca v din	Indeks 1960/1969	indeks 1969/1979	indeks 1979/1988	indeks 1969/1988
Slovenija	1960	2986,06	400,30	850,54	13,79	469,58
	1969	11953,07				
	1979	101666				
	1988	14022				
Lenart	1960	879,60	335,40	1081,56	18,91	685,99
	1969	2950,18				
	1979	31908				
	1988	6034				
Maribor	1960	4051,27	304,26	901,06	12,63	346,15
	1969	12326,42				
	1979	111069				
	1988	14023,67				
Ormož	1960	997,54	377,75	1038,95	20,51	804,88
	1969	3768,23				
	1979	39150				
	1988	8029				
Ptuj	1960	2104,54	324,94	909,01	16,59	489,94
	1969	6838,46				
	1979	62162				
	1988	10311				
Slovenska Bistrica	1960	2305,09	317,83	865,26	16,14	443,89
	1969	7326,37				
	1979	63392				
	1988	10232				

Vir: Statistični podatki po občinah R Slovenije 1990, št. 11; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1981, 2. zvezek; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1968, 8. zvezek; Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1963, 10. zvezek.

**Graf 3: Regionalni faktor družbenega proizvoda na prebivalca
1960/1988**

Vir: Statistični podatki po občinah R Slovenije 1990, št. 11, Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1981, 2. zvezek, Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1968, 8. zvezek, Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1963, 10. zvezek.

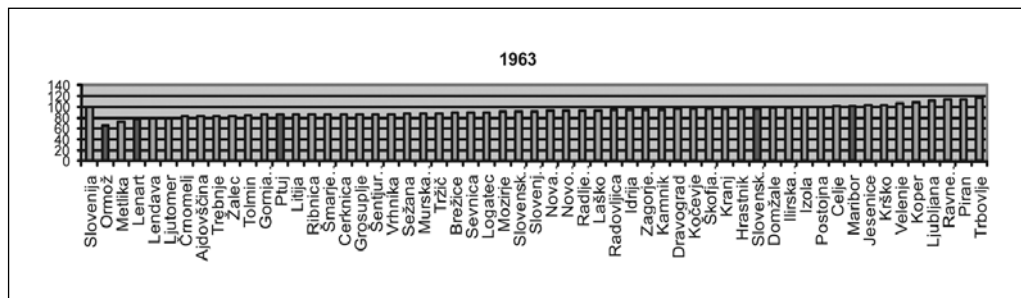
na 6. mestu, sledi ji občina Lenart na 16. mestu, manjši preskok sta na tem področju naredili ptujska in slovenjebistriška občina, najmanjši napredek pa mariborska.

Še en zanimiv pokazatelj razvitosti bomo analizirali za Podravske občine – povprečni mesečni osebni dohodek. Na grafih 4–7 se nam lepo izriše slika razlik med občinami Podravske regije in njihov napredek v času na tem področju. Občini Ormož in Lenart sta bili leta 1963 še povsem na repu razvrstitvene lestvice, nato pa sta z leti napredovali. Mariborska občina¹¹ je po višini povprečnih plač do leta 1980 nazadovala, nato pa spet popravila sliko leta 1990. Pozicija Ptuja se ni pretirano spreminjala vse do leta 1990, ko je na tem področju občina zabeležila rast, Slovenska Bistrica pa v tem pogledu kaže zanimivo sliko – leta 1963 je bil njen povprečni mesečni osebni dohodek le malce pod slovenskim povprečjem, leta 1970 je v odnosu do drugih občin precej padel, nato pa se spet popravil leta 1980 in bolj ali manj obdržal svojo pozicijo leta 1990.

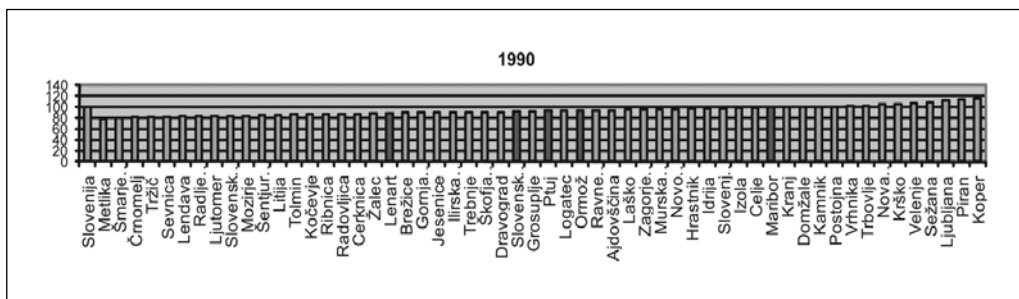
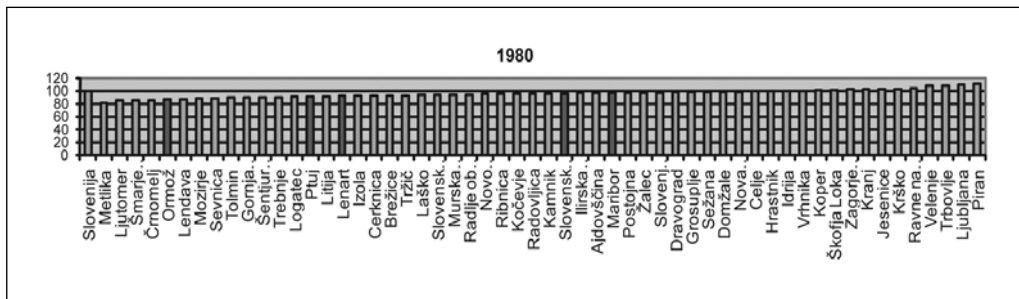
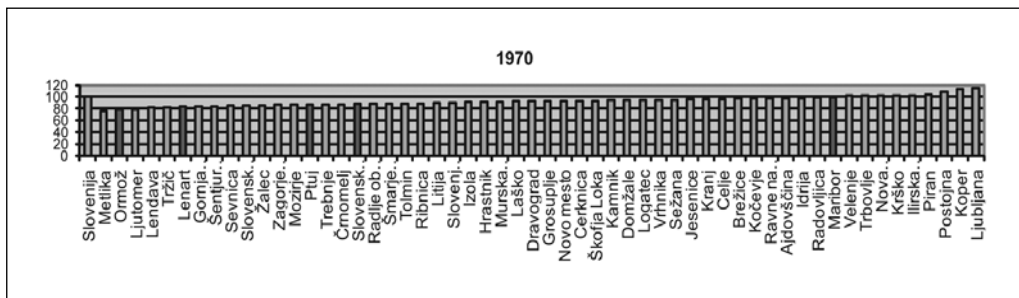
Zelo poveden je tudi graf 8, ki prikazuje regionalni faktor napredka posameznih občin na področju povprečnega čistega mesečnega osebnega dohodka zaposlenih v družbenem sektorju pri primerjavi let 1963 in 1990. Na prvem mestu v Sloveniji je občina Ormož, na četrtem pa Lenart. Občina Ptuj prav tako izkazuje velik napredek, precej manjšega pa občini Maribor in Slovenska Bistrica.

Zaključimo lahko, da so se na podlagi obravnavanih kazalnikov, ki pa so seveda zelo selektivni in še vedno ne dajejo popolne slike razvitosti ob-

Grafi 4–7: Indeksi povprečnega čistega mesečnega osebnega dohodka zaposlenih v družbenem sektorju za leta 1963, 1970, 1980 in 1990 (Slovenija = 100)

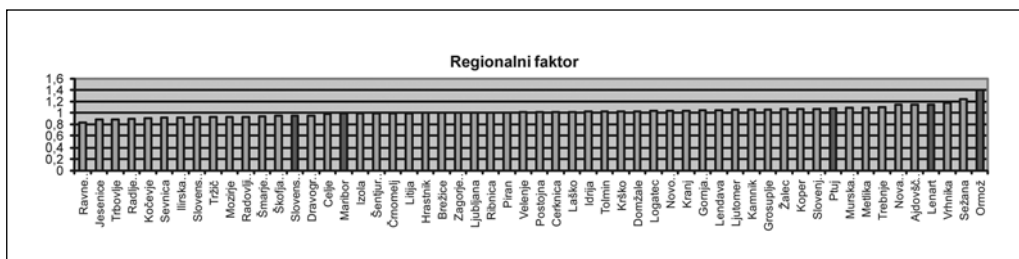

¹¹ Leta 1963 je za Maribor izračunano povprečje povprečnih mesečnih dohodkov občin Maribor – Tezno, Maribor – Tabor in Maribor – center, leta 1990 pa povprečje občin Pesnica, Ruše in Maribor.

Vir: Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1966, 11. zvezek; Statistični letopis SR Slovenije 1971, Statistični letopis R Slovenije 1991; Statistični letopis SR Slovenije 1981.

Graf 8: Regionalni faktor povprečnega čistega mesečnega osebnega dohodka zaposlenih v družbenem sektorju 1963/1990

Vir: Statistični podatki po občinah SR Slovenije 1966, 11. zvezek; Statistični letopis SR Slovenije 1971, Statistični letopis R Slovenije 1991; Statistični letopis SR Slovenije 1981.

čin, v Podravski regiji lepo izrisale uvodoma opisane razlike. Na eni strani je Mariborska občina v času druge Jugoslavije ostala daleč najbolj razvita v regiji, a razlike med najmanj razvitimi in najbolj razvito so se zaradi velikega napredka prvih zmanjševale in občina Maribor je relativno gledano napredovala mnogo počasneje. Po drugi strani so po vseh obravnavanih kazalnikih občine Lenart, Ormož in Ptuj kljub napredku ostajale manj razvite.